

УДК 330.341.1:338.43.01/02

МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АПК НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

О.О.Евтушевська, викладач

Одеськая національная академія харчових технологій

Сьогодні в Україні все частіше мова ведеться не тільки про інноваційну модель економічного розвитку, а про побудову інноваційного суспільства, в якому кожен суб'єкт — від державних органів до малих підприємств — спрямовує свою діяльність на інноваційні рішення та на постійне оновлення в усіх сферах економічного та суспільного життя. Науковці країни досить швидко відреагували на потреби практики. Значно зросла кількість публікацій, присвячених проблемам інноваційного розвитку України. Їх спрямованість останнім часом набула конкретного, практично-прикладного характеру. В окремих наукових працях узагальнюється напрацьований позитивний вітчизняний досвід. Характерним прикладом цього може бути стаття Зубця М.В. та Володіна С.А. [2], в якій узагальнюється досвід створення механізму інноваційного розвитку на рівні окремо взятої установи — УААН. І це надзвичайно важливо, бо неможливо побудувати якусь абстрактну національну модель інноваційного розвитку. Ця модель може бути лише інтегрованою сумою підсистем або механізмів інноваційного розвитку кожного окремо взятого підприємства, установи, організації, галузі, накінець — регіону. З цих позицій неможливо не погодитись з Чеботарьовим В.А. [6], який стверджує, що “в сучасних умовах необхідні не просто структурні зміни в агропромисловому комплексі України, а потрібна система заходів проривного

характеру, зорієнтована не на установки “наздоганяючого” розвитку, а на формування ефективної інноваційної структури АПК”. Жарков Ю.А.[4] на основі вивчення наукових праць провідних вчених і спеціалістів з питань інноваційних перетворень та управління інноваціями прийшов до висновку, що “нині практично не розроблена методологічна база й відсутні дієві механізми управління інноваційними перетвореннями на рівні регіональних АПК”. З ним неможливо не погодитись. Таким чином, проблема пошуку комплексних методологічних підходів до створення нового механізму управління інноваційною діяльністю на рівні регіональних АПК і його окремих підгалузей (наприклад, молокопродуктового) є актуальною та теоретично нерозробленою.

Розглянемо деякі аспекти створення механізму інноваційного розвитку підприємств АПК (на прикладі Одеської області). Для побудови дієвого механізму інноваційного розвитку АПК Одеської області, або його молокопродуктового підкомплексу, на наш погляд, слід звернути увагу на доцільність та ефективність застосування програмно-цільового підходу. З цією метою необхідно розробити та реалізувати на принципах проектного менеджменту середньострокову програму переведу АПК області строком на 3 роки (або його молокопродуктового підкомплексу) на інноваційну модель розвитку.

Програма створення механізму інноваційного розвитку АПК Одеської області має включати великий комплекс робіт. Зокрема, на початковому етапі, вважаємо, доцільно провести інвентаризацію наукового та науково-технічного потенціалу області у сфері розвитку АПК. На цьому етапі необхідно реалізувати комплекс заходів щодо захисту інтелектуальної власності установ, організацій, окремих розробників та авторів новацій. Складною проблемою тут є оцінка об'єктів інтелектуальної власності. Ця робота має включати наведення порядку у сфері реєстрації, захисту авторства та оцінки нових ідей, розробок, технологій та продуктів в наукових та науково-дослідних установах області. За даними українських вчених завершені НДР мають дуже низький рівень інноваційності: в провідних установах України цей рівень складає не більше 5% [2].

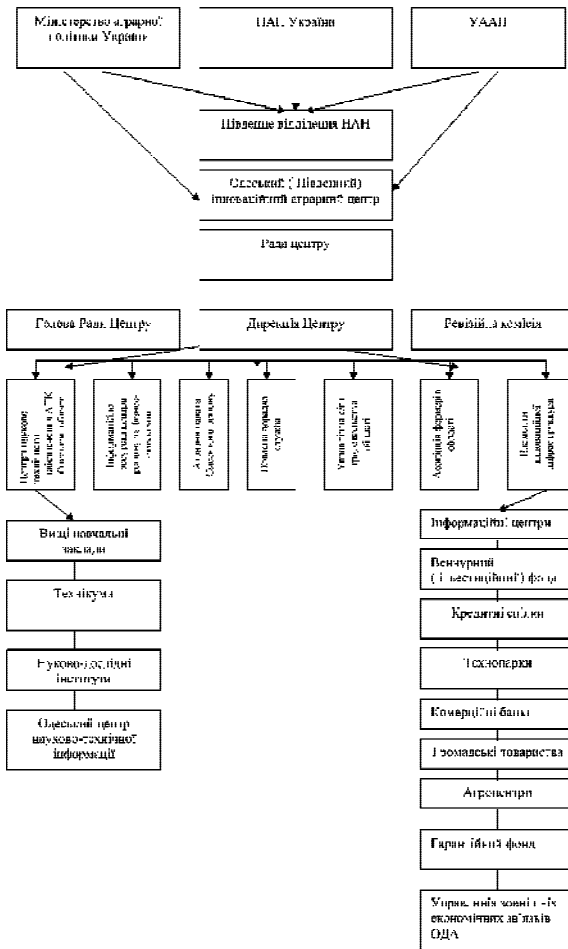

Рис. 1. Схема взаємодії інноваційного аграрного центру в системі інноваційної інфраструктури регіону

На другому етапі важливим є формування суб'єктів управління інноваційною діяльністю на регіональному рівні. На першому рівні, на наш погляд, може бути створено агенство чи відділ управління інноваційною діяльністю у складі Одеського Головного управління сільського господарства і продовольства, а на мікрорівні

(на рівні підприємств, установ, організацій) — мають формуватися відділи проектного управління інноваціями або інноваційних перетворень (на великих підприємствах) та вводиться посади спеціалістів — інноваційних менеджерів (на невеликих та середніх підприємствах). Одночасно більшості підприємств АПК слід надати допомогу по створенню в їх організаційній структурі інформаційних баз даних з метою формування інноваційної стратегії розвитку. Для інтеграції зусиль по реалізації інноваційної стратегії розвитку АПК регіону доцільно створити Одеський (або Південний) інноваційний аграрний центр, схема взаємодії якого з іншими інституціями по консолідації зусиль у сфері інноваційної діяльності, представлена на рис. 1. В процесі підготовчої роботи по створенню інноваційного центру є необхідність провести анкетування, навчання, експертизу проекту, обговорення його на місцевому рівні (в сільських, районних радах). Цю роботу, на наш погляд, слід доручити науково-дослідним установам, вузам, технікумам, на базі яких створити бізнес-інкубатори з поступовим об'єднанням їх в єдиний інноваційний аграрний центр. Беручи до уваги соціально-демографічний розвиток, ґрунтово-кліматичні умови і виробничо-технологічну спорідненість підприємницької діяльності певних локальних територій, в Одеській області, на наш погляд, можуть бути створені 3 технопарки. Перший — з центром в м. Б. Дністровському або Ізмаїлі, другий — в м. Котовську, третій — в м. Одесі.

На третьому етапі доцільно приступати до широкомасштабної комерціалізації науково-технічного та технологічного потенціалу на основі специфічної методології інноваційного менеджменту. Такий менеджмент має включати ефективний набір методів та інструментів доведення новацій до споживачів, включаючи використання принципів маркетингу, державної фінансової, матеріальної та організаційної підтримки, а також використання новостворюваної інфраструктури інноваційного розвитку (інноваційних центрів, технопарків, фондів, консалтингових фірм, експертних рад, інформаційних центрів). При цьому процес комерціалізації може бути успішним тільки в тому разі, якщо в комплексі працюють всі основні елементи інноваційної інфраструктури регіону. Наприклад,

якщо не створити і не забезпечити ефективну діяльність регіональної експертної ради для оцінки рівня інноваційності тих чи інших проектів у сфері АПК, то фактично ланцюг інноваційних процесів буде розірваний, оскільки одержати фінансову або матеріальну підтримку з боку держави без офіційного визнання експертною радою того чи іншого проекту інноваційним неможливо.

Щодо змісту інноваційної програми (чи підпрограми) розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК Одеської області, то можна стверджувати, що вже сьогодні є напрацювання, які при проведенні виваженої регіональної інноваційної політики здатні в принципі змінити фінансове становище цього підкомплексу. Наприклад, в кожному реформованому господарстві за допомогою науковців є можливість розробити і забезпечити виконання кормових планів, які б гарантували годівлю худоби за збалансованими раціонами і дали змогу одержувати надій молока в розмірі 3-5 тис. кг від корови. Лише за таких умов можна вести рентабельне молоковарне виробництво. У молочному скотарстві стратегічною метою є поступовий перехід молочних ферм України на сучасну енерго- і ресурсозберігаючу технологію з безприв'язним утриманням молочної худоби, яка дає можливість порівняно з традиційним прив'язним зменшити затрати праці в 2,5-3 рази, знизити собівартість молока на 35-41%. Саме такий підхід має забезпечити прибуток виробництву молока, а не постійне збільшення дотацій та субсидій держави, що є тупиковим шляхом розвитку. Особлива увага має приділятися питанням виробництва білково-вітамінно-мінеральних добавок і повнораціонних кормів, удосконалення селекційно-племінної роботи та системи державної племінної служби. Молокопереробні підприємства у багатьох випадках утримують свої монопольні позиції, тому що більшість сільгоспідприємств не мають матеріальної бази для тривалого зберігання і переробки молочної продукції і вимушені продавати її своїм партнерам на умовах, які їм диктують. Наукові установи області здатні вирішити і цю проблему.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 04.07.2002 р. № 40-IV. // Відомості Верховної ради.- № 36. 2002. -С. 882-892.
2. Зубець М. В., Володін С. А. Розвиток інтеграції та інвестиційно-інноваційної діяльності //Економіка АПК.- №11. – 2003. – С.3-9.
3. Музика П.М., Мельник М.М. Особливості інноваційного розвитку агропромислового виробництва Західного регіону України // Економіка АПК. -№ 5. – 2003. -С.18-23.
4. Жарков Ю. В. Формування системи механізмів управління інноваційним процесом в АПК регіону //Економіка АПК.- №8.-2003.-С.32-37
5. Сердюк І. Г. Стимулювання інноваційної діяльності //Фінанси України №11. – 2003. – С. 81-91.
6. Чеботарьов В.. А. Формування корпоративних структур в агропромисловому виробництві регіону //Економіка АПК. – №5.-2003. – С.28-31